

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จาการศึกษากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา มีข้อสรุปเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาหลักสูตร 5 ปี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหา ประกอบด้วย ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเตรียมนักศึกษา ก่อนฝึกประสบการณ์ ขณะฝึกประสบการณ์ และหลังฝึกประสบการณ์ การนิเทศภายใน การนิเทศแบบคลินิก การจัดองค์กร การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การจัดทำคู่มือ การหาประสิทธิภาพ การประเมินผล
2. ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 3/2550 และ 1/2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่มีความเหมาะสม

สรุประบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 ได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งต้องมีกระบวนการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้จักรักษา

ผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ สังคมจึงคาดหวังว่าครูจะเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินพันธกิจเหล่านี้ให้ลุล่วงได้ และการที่ครูจะพัฒนาศักยภาพให้มีความรับผิดชอบภารกิจอันใหญ่หลวงนี้ได้ จำเป็นต้องมีกระบวนการส่งเสริมให้เกิดระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพมีปริมาณที่เพียงพอและได้มาตรฐาน โดยการคัดเลือกคนดี คนเก่ง และมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครูเข้ามาเรียนครู เพื่อให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยแท้จริง

การนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากในกระบวนการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภาพรวมของการนิเทศก็คือ ความพยายามทุกชนิดของผู้นิเทศ ที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนของนักศึกษาครูให้ดีขึ้น ผู้นิเทศได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหาร ทั้งภายในภายนอกสถาบัน ความพยายามอย่างหนึ่งในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในระหว่างนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถานศึกษา คือการจัดระบบการนิเทศภายในสถาบันของตนเอง โดยอาศัยบุคลากร ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยวางระบบตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้าย

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงวางระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการนิเทศ

1.1 คณะกรรมการบริหารการนิเทศระดับมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการนิเทศ เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. คณบดีหรือผู้ที่คณบดีมอบหมาย	ประธานกรรมการ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 – 5 คน (ภายในและภายนอก) กรรมการ	
3. ผู้แทนคณะที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู	กรรมการ
4. ผู้แทนจากหน่วยงานผู้ใช้ครู จำนวน 1 คน	กรรมการ
5. รองคณบดีคณะครุศาสตร์ที่คณบดีมอบหมาย	กรรมการ

บทบาทหน้าที่

1. พิจารณาแนวทางการดำเนินงานระบบการนิเทศ
2. พิจารณาเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้ครูสภา

รับรอง

3. พิจารณาแนวทางการจัดกิจกรรมการนิเทศ การวัดผลประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานได้ตามความจำเป็น

1.2 คณะกรรมการนิเทศระดับโรงเรียน

1. ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการที่ได้รับมอบหมาย	ประธานกรรมการ
2. รองคณบดีที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการ
3. อาจารย์นิเทศก์คณะครุศาสตร์ 1 คน	กรรมการ
4. อาจารย์นิเทศก์จากคณะที่เกี่ยวข้อง 1 คน	กรรมการ
5. อาจารย์ที่เลี้ยงของโรงเรียน 2 คน	กรรมการ
6. อาจารย์ที่เลี้ยงของโรงเรียน 1 คน	กรรมการ

บทบาทหน้าที่

1. กำหนดแนวทางจัดระบบนิเทศระดับโรงเรียน
2. กำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานมีความเหมาะสมกับการ

เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

3. นิเทศ ติดตาม ดูแล นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องใกล้ชิด
4. จัดให้มีอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เพียงพอแก่นักศึกษาฝึก

ประสบการณ์ ตามเกณฑ์คุรุสภากำหนด

5. ร่วมเตรียมนักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์ สัมมนากลางภาค และปัจฉิม

นิเทศตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ระบบการนิเทศที่ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ แสดงได้ดัง

ตารางต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. การเตรียมนักศึกษา		กิจกรรมในเขต	ขั้นตอนการดำเนินการ	เครื่องมือในเขต	ผู้รับผิดชอบ
ระยะเวลา	สมรรถนะ	ศึกษาศาสตร์/ปฏิบัติ	ขั้นตอนการดำเนินการ	เครื่องมือในเขต	ผู้รับผิดชอบ
ภาคเรียนที่ 2 ปี 3	สมรรถนะที่ต้องพัฒนา - การศึกษาสังเกต รวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็น รายบุคคล	1. ปฏิบัติงานวิชาชีพครู 1	เตรียมนักศึกษาก่อนออกฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเรียนในชั้นเรียนและ ออกปฏิบัติเก็บรวบรวม ข้อมูลที่โรงเรียน	1. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล 2. แผนการจัดการเรียนรู้ 3. แบบประเมินของ อาจารย์พี่เลี้ยง 4. แบบประเมินของ อาจารย์พิเศษ/เอก/ทั่วไป	1. คณะกรรมการนิเทศ ระดับมหาวิทยาลัย 2. คณะกรรมการนิเทศ ระดับโรงเรียน 3. ผู้สอน 4. นักศึกษา
ภาคเรียนที่ 2 ปี 3	การวิจัยในชั้นเรียน	ฝึกอบรม เตรียมความพร้อมเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน	ให้ความรู้และทักษะการวิจัย ในชั้นเรียน ดังนี้ 1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2. เชิญวิทยากร 3. จัดฝึกอบรมเป็นช่วงๆ 4. ประเมินผล	1. แบบทดสอบก่อน-หลัง อบรม 2. ชิ้นงานวิจัยในชั้นเรียน	1. ฝ่ายกิจการนักศึกษา 2. นักศึกษา 3. วิทยากร

ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ต่อ)

1. การเตรียมนักศึกษา (ต่อ)

ระยะเวลา	สมรรถนะ	กิจกรรมในเขต	ขั้นตอนการดำเนินการ	เครื่องมือในเขต	ผู้รับผิดชอบ
ภาคเรียนที่ 1 ปี 4	1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา 2. การปฏิบัติกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	1. ศึกษาชุดวิชาปฏิบัติ 2. การปฏิบัติงาน วิชาชีพครู 2	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 1. บรรยายประกอบสื่อ 2. บรรยายประสบการณ์ การสอนจากครูต้นแบบ 3. บรรยายคุณลักษณะ นักศึกษาที่พึงประสงค์	1. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล 2. แผนการจัดการเรียนรู้ 3. แบบประเมินของ อาจารย์พี่เลี้ยง 4. แบบประเมินของ อาจารย์นิเทศก์เอก/ทั่วไป แบบบันทึกการสังเกต	1. ฝ่ายกิจการนักศึกษา 2. นักศึกษา 3. วิทยากร 4. โรงเรียนเครือข่าย

ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ต่อ)

1. การเตรียมนักศึกษา (ต่อ)

ระยะเวลา	สมรรถนะ	กิจกรรมในเขต	ขั้นตอนการดำเนินการ	เครื่องมือในเขต	ผู้รับผิดชอบ
ภาคเรียนที่ 1, 2 ปี 5	สมรรถนะของนักศึกษาฝึกสอน 1. สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ 2. สามารถประเมินปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม 3. สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน - สามารถจัดทำรายงานผล การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน	ใช้รูปแบบการนิเทศศิลป์ของแอดคัลสันและแกลด์	1. แจ้งปฏิทินการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 2. นิเทศตามปฏิทิน 3. ขึ้นตอนการนิเทศมี 3 ขึ้นตอน คือ ขึ้นที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือ ขึ้นที่ 2 การสังเกตการสอน ขึ้นที่ 3 การประชุมให้ข้อมูลป้อนกลับ	1. ปฏิทินการนิเทศ 2. แบบบันทึกการนิเทศ	1. คณะกรรมการนิเทศระดับโรงเรียน 2. อาจารย์นิเทศก์เอก/ทั่วไป 3. อาจารย์พี่เลี้ยง/ผู้บริหาร 4. นักศึกษา

ระบบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยพุทธ (ต่อ)

1. การเตรียมนักศึกษา (ต่อ)

ระยะเวลา	สมรรถนะ	กิจกรรมพิเศษ	ขั้นตอนการดำเนินการ	เครื่องมือ/นิเทศ	ผู้รับผิดชอบ
ต้นมณฑลภาค เรียนที่ 1,2 ปีที่ 5	1. จัดสัมมนาภาคภาค เรียนที่ 1,2 ปีที่ 5 ช่วง ปฏิบัติการสอนเพื่อ รับทราบปัญหาและแนว ทางการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ การประเมิน ฯลฯ	จัดสัมมนาภาคภาคเรียน	1. กำหนดการสัมมนากลาง ภาค 2. เตรียมหัวข้อปัญหา 3. ประสานผู้เกี่ยวข้อง 4. ดำเนินการสัมมนา 5. สรุป/รายงานผล	แบบประเมินการสัมมนา	1. นักศึกษา 2. อาจารย์พี่เลี้ยง 3. อาจารย์นิเทศก์ 4. คณะกรรมการนิเทศ
ปัจฉิมนิเทศภาค เรียนที่ 1,2 ปีที่ 5	ปัจฉิมนิเทศภาคเรียนที่ 1,2	จัดปัจฉิมนิเทศเพื่อรายงาน ผลการจัดการเรียนรู้และ การพัฒนาผู้เรียน	1. กำหนดการปัจฉิมนิเทศ 2. ประสานผู้เกี่ยวข้อง 3. ดำเนินการปัจฉิมนิเทศ	การประเมินผลการจัด กิจกรรม	1. นักศึกษา 2. อาจารย์พี่เลี้ยง 3. อาจารย์นิเทศก์ 4. คณะกรรมการนิเทศ

ระบบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยพิเศษ (ต่อ)

2. การเตรียมความพร้อมอาจารย์พี่เลี้ยง / ผู้บริหาร

ระยะเวลา	สมรรถนะ	กิจกรรมพิเศษ	ขั้นตอนการดำเนินการ	เครื่องมือพิเศษ	ผู้รับผิดชอบ
ภาคเรียนที่ 2 ปีที่ 3	เตรียมความพร้อมเพื่อให้ เกิดสมรรถนะดังนี้ 1. การนิเทศนักศึกษา ในชุดวิชาปฏิบัติวิชาชีพ ระหว่างเรียน 2. การนิเทศการปฏิบัติ การสอนในโรงเรียน ในสาขาวิชาเฉพาะ 3. การประเมินผลการสอน	จัดประชุมอาจารย์พี่เลี้ยง/ ผู้บริหาร	1. ศึกษาสภาพปัญหาข้อมูล พื้นฐาน 2. วิเคราะห์งาน 3. กำหนดโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 4. คัดเลือกโรงเรียนร่วม พัฒนาวิชาชีพที่มีคุณภาพ ตามเกณฑ์ 5. กำหนดเกณฑ์และ คัดเลือกอาจารย์พี่เลี้ยงที่มี คุณภาพ 6. ทำฐานข้อมูลโรงเรียน และอาจารย์พี่เลี้ยง	1. แบบประเมิน 2. แบบสังเกต 3. แบบนิเทศการสอน	1. ฝ่ายกิจการนักศึกษา 2. อาจารย์พี่เลี้ยง 3. ผู้บริหาร 4. นักศึกษา

อภิปรายผล

1. ในหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต เป็นหลักสูตร 5 ปี ได้เน้นความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และจัดให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติเป็นระยะๆ ตั้งแต่เรียนชั้นปีที่ 3-4 และปฏิบัติการสอนเป็นเวลา 1 ปี ในชั้นปีที่ 5 ในการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำเป็นต้องจัดให้มีคณะกรรมการพัฒนาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการต้องปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

2. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สถาบันผลิตครูต้องจัดให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ในสถานการณืจริง โดยความร่วมมือของเครือข่ายทั้งสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรเอกชน วัด และหน่วยงานอื่นๆ โดยเน้นผลลัพธ์ด้านความรู้และปัญญาในการเป็นครูวิชาชีพ การเสริมสร้างบุคลิกภาพ การตื่นตัวในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ คุณธรรมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นเวลา 1 ปี เน้นการปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระที่เลือก การวิจัยในชั้นเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การทำหน้าที่สนับสนุนด้านการเรียนการสอนภายใต้การดูแลของอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ และมีความเป็นครูเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการนำระบบการฝึกประสบการณ์ไปใช้ในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในการผลิตครูหลักสูตร 5 ปี

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือนิเทศสำหรับอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหาร โรงเรียน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตร 5 ปี